

ПРОГРАМ РАДА
ISS/KS M267
Индустријски и даљински цевоводи

Овај програм рада усвојен је на седници комисије која је одржана од 7. маја до 14. маја 2013. године, а одобрио га је Стручни савет за опште области стандардизације на седници која је одржана 3. јула 2013. године.

1 УВОД

Стручни рад Института за стандардизацију Србије (у даљем тексту: Институт) у појединачним областима стандардизације одвија се у комисијама за стандарде и сродне документе (у даљем тексту: комисије за стандарде), које су основна техничка радна тела. По потреби, ради извршавања појединих задатака из својих делокруга, комисије за стандарде могу образовати радне групе, као и друга стална и повремена радна тела.

Предмет рада Комисије за стандарде KS M267 је стандардизација из области индустријских и даљинских цевовода (материјали, пројектовање, израда, монтажа и испитивање) и металних црева за цевоводе.

На основу члана 78. и 79. Статута Института и тачке 4. *Интерних правила стандардизације – Део 2: Образовање и рад комисија за стандарде*, Статута Института за стандардизацију Републике Србије, КС М 057 ради на припреми српских стандарда и сродних докумената, припреми стручних мишљења на основу српских стандарда и сродних докумената, праћење и активно учешће у раду међународних и европских техничких комитета за стандардизацију, у области индустријских и даљинских цевовода.

Комисија за стандарде прати рад техничких комитета CEN/TC 267, *Industrial piping and pipelines*, CEN/TC 342, *Metal hoses, hose assemblies, bellows and expansion joints*, Европског комитета за стандардизацију (CEN).

Прва Комисија је основана 2005. године, решењем бр. 2/2-01-9/7 од 28.11.2005. године. Због промене председника комисије дошло је у 211. години до измене у саставу комисије, решењем бр. 42/7-22-02/2011 од 05.04.2011. године. Такође је због промене председника комисије дошло у другој половини 2012. години до измене у саставу комисије, па ће бит издато ново решење.

2 ПОСЛОВНО ОКРУЖЕЊЕ

2.1 Опште

У контексту намера да се Република Србија што пре интегрише у Европску унију, у току је процес усаглашавања националног са европским законодавством, које се врши путем преузимања европских стандарда и директива Новог приступа ЕУ. Директива за опрему под притиском 97/23/ЕЕС, *Directive Pressure equipment*, код нас је транспонована у Правилник о техничким захтевима за пројектовање, израду и оцењивање усаглашености опреме под притиском („Сл. гласник

РС” бр. 87/11). Сходно томе, указује се потреба за усвајањем хармонизованих стандарда обухваћених овом директивом. Имплементација Правилника о техничким захтевима за пројектовање, израду и оцењивање усаглашености опреме под притиском и усвајање хармонизованих европских стандарда као српских стандарда допринеће хармонизацији производа и тржишта са оним у ЕУ, чиме ће индустријски цевоводи и метална црва за цевоводе за европско тржиште задовољавати основне захтеве за безбедност, дате у Директиви 97/23/ЕЕС. Сем Директиви 97/23/ЕЕС на метална црва за цевоводе се примењује и Директива о грађевинским производима 89/106/ЕЕС, *Construction products*, на основу које ће ресорно министарство донети Правилник о грађевинским материјалима. Према томе, један од циљева KS M267 јесте да пружи потребну подршку овој директиви, у којој је одговарајућа безбедност прихваћена кроз инкорпорирање принципа безбедности при пројектовању, производњи и коришћењу индустријски цевоводи и метална црва за цевоводе.

На основу тог процеса, Комисија KS M267 врши усаглашавање српских стандарда са европским стандардима и то усвајањем европских стандарда као националних. Из наведених европских комитета чији рада прати KS M267, већина европских стандарда преузети су као српски стандарди. Осим тога, приликом преузимања европских стандарда као српских стандарда морају се повући сви национални стандарди који су у супротности са европским стандардима за исте предмете стандардизације. По том принципу и Комисија KS M267 врши преузимање европских стандарда и сродних докумената у нашу стандардизацију.

Заинтересоване стране у области рада ове комисије су:

1. Влада Републике Србије
2. Релевантни органи државне и локалне управе
3. Универзитети
4. Произвођачи индустријски цевовода и опреме за њих, као и металних црва за цевоводе
5. Именована тела за оцењивање усаглашености
6. Корисници

Српски стандарди које доноси комисија за индустријске и даљинске цевоводе KS M267 широко се примењују на националном нивоу од стране: произвођача, пројектанта, института, органи државне управе, и др.

2.2 Квантитативни показатељи пословног окружења

Поред произвођача и корисника индустријски цевовода и металних црва за цевоводе имају интерес да се укључе у процес стандардизације из ове области и произвођачи и корисници: цевовода за отпадне воде, цевовода за гасовитих горива, цевовода за воду за људску употребу, цевовода за нафте и цевовода за природни гаса.

Индустријски цевоводи и њихова опрема су битни елементи не само у индустријским системима, него и у системима: цевовода за отпадне воде, цевовода за гасовита горива, цевовода за воду за људску употребу, цевовода за нафту и цевовода за природни гаса. Метална црва за цевоводе се користе за: опреме под притиском, дистрибуцију гаса, гасне апарате, дистрибуцију воде, апарате за воду, хемијску и петрохемијску индустрију, грађевинске машине, аутомобиле, криогену индустрију и соларну енергију.

Већина произвођача и развојног инжењеринга индустријских цевовода у ЕУ налазе се у: Данској, Финској, Француској, Немачкој, Италији, Норвешкој, Шведској и Великој Британији. У 1998. години промет на глобалном нивоу процењена је на 4. 600 милиона евра, од чега је 10% извезено. Продаја

металних црева у ЕУ у 2010. години износила је 296 милиона евра. Док је продаја компензатора са мехом у ЕУ у 2010. години износила 228 милиона евра.

Производња челичних цеви 2011. године у Републици Србији износила је 7.165 тона. Промет металне робе, цеви и остале инсталационе опреме у 2011. години износио је 125.122.000 динара. Према овим подацима евидентно је да је у Републици Србији производња металних цеви као битног елемента цевовода веома мала и има веома скроман обрт.

2.3 Захтеви тржишта

На територији Републике Србије заинтересованост постојећих или потенцијалних инвеститора што се тиче индустријских цевовода и њихове опреме може се посредно сагледати кроз заинтересованост инвеститора за улагање у гасификацију Републике Србије према Националном акционом плану у коме је предвиђено да се у наредном периоду у завршетак изградње гасоводних објеката и разводних гасовода уложи више од 50 милиона евра, затим улагање руског „Гаспрома” који ће заједно са „Србијасом” реализовати изградњу гасовода „Јужни ток”, чиме се отвара могућност да домаћи произвођачи индустријских цевовода буду посредно и непосредно укључе у наведене пројекте.

Дакле, основни правац рада Комисије KS M267 јесте да прати тржишне трендове и непрекидно ради на иновирању и доношењу нових стандарда из свог делокруга рада.

2.4 Аспекти животне средине

С обзиром на то да је у програму рада Комисије предвиђено и доношење националних стандарда који утврђују одређене параметре који се баве утицајима на животну средину, нпр. процес заваривања цевовода, површинска заштита цевовода и сл. разматрање ових утицаја захтева претходну анализу и доношење националних стандарда из ове области, што ће за резултат имати повратни ефекат у смислу заштите животне средине кроз рационализацију ових утицаја и средстава заштите.

Евидентна је потрошња ресурса, у првом реду електричне енергије, воде и гаса, и произвођачи индустријски цевовода и металних црева за цевоводе морају предузимати одговарајуће мере за рационалну потрошњу и смањење ресурса. У том смислу, учешће у раду Комисије KS M267 ће овим произвођачима бити од помоћи, јер ће се упознати са најновим техничким захтевима за индустријске цевоводе и металне црева за цевоводе, која штеде енергију, мање загађују животну средину и много су продуктивнија од оних које они тренутно производе.

3 ОЧЕКИВАНЕ КОРИСТИ ОД РАДА КОМИСИЈЕ

Очекивани резултати рада Комисије су:

- усаглашавање националних стандарда са европским и међународним стандардима;
- подршка националном законодавству;
- олакшавање веза између произвођача, потрошача и органа надлежних за контролисање и испитивање;

Индустријски цевоводи су важни за безбедност целих постројења и објекта у које се уграђују. Стандарди између осталог дефинишу: материјале, пројектовање, израду, инсталирање, преглед и испитивања индустријских цевовода и система за безбедност, како надземних тако и подземних цевовода.

Савремени развој индустријски цевовода највећим делом проистиче из развоја постројења за производњу електричне енергије, индустријских постројења, постројења за грејање, постројења за

отпадне воде, постројења за гасовита горива, постројења за воду за људску употребу, постројења за нафту и постројења за природни гас и они диктирају примену нових материјала, висок нивоа учинка, квалитет, смањење асортимана са што више унифициране опреме.

У последњих петнаест година све је већи развој рачунарских капацитета уз примену савремених софтвера за конструисање индустријских цеговода и металних црва за цеговоде, симулацију производње појединих елемента за индустријске цеговоде и метална црва за цеговоде и разних метода за њихову анализу и оптимизацију. С друге стране, неизоставни пратилац конструктивних развоја индустријских цеговода и металних црва за цеговоде је и развој мерила за мерење њихових карактеристика и повећавање прецизности мерења.

Стандардизација индустријских цеговода и металних црва за цеговоде омогућиће усаглашеност индустријских цеговода и металних црва за цеговода произведених у Европи и у свету. То ће олакшати трговину производима у Европи и свету и омогућити земљама у развоју да прошире тржиште за продају своје производе. Техничке препреке у трговини, које у основи настају због тога што постоје разлике у националним техничким прописима, временом ће се смањивати. Европски обезбеђују да се технички захтеви за индустријске цеговоде и металне црва за цеговоде уједначе у свим земљама; због тога се и у нашој земљи ти стандарди преузимају. Они промовишу конкуренцију на тржишту. Штавише, европски стандарди које ми преузимамо смањиће трошкове производње и помоћи ће да се снабдевање индустријским цеговодим и металним црвима за цеговоде обавља по економичнијим ценама.

4 ЗАИНТЕРЕСОВАНЕ СТРАНЕ

За учешће у раду ове комисије позване су све заинтересоване стране у Републици Србији (производне организације, институти, научне и образовне установе, органи државне управе итд.) које могу да предложе своје представнике и експерте у радним групама, при чему треба водити рачуна о томе да се обезбеди подједнака заступљеност свих заинтересованих страна. Такође, могуће је и учешће у својству посматрача под одређеним условима које је ИСС прописао *Интерним правилима стандардизације – Део 2: Образовање и рад комисија за стандарде*.

Садашњи састав Комисије чине чланови из органа државне управе, процесне индустрије, организација које се баве инжењерингом и монтажом цеговода. У тренутном саставу Комисије су укључени чланови из малих из малих предузећа.

Рад комисије одвија се у фокусу техничких прописа, мада политички, економски, технички, регулаторни, правни, друштвени односи могу да утичу на све секторе а посебно на сектор индустрије што може да се одрази на доношење српских стандарда (у смислу динамике, учешћа чланова у раду комисије и сл.).

5 ЦИЉЕВИ И СТРАТЕГИЈА ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ЦИЉЕВА

5.1 Циљеви

– Превасходни циљ Комисије KS M267 је усвајање приоритетних хармонизованих европских стандарда из њене области рада, како је предвиђено *Интерним правилима стандардизације – Део 1: Доношење, објављивање, одржавање, преиспитивање и повлачење српских стандарда и сродних докумената*;

– Усаглашавање националних са европским стандардима њиховим преиспитивањем и доношењем одлуке о повлачењу оних стандарда који су у супротности са европским стандардима.

– Упућивање свих заинтересованих страна на постојање нових стандарда који регулишу област рада комисије;

– Заступање српских националних интереса у области рада комисије пред одговарајућим европским и међународним комитетима за стандардизацију путем учествовања српских стручњака и експерата у раду ових техничких комитета;

– Да произвођачи у развоју и потенцијални домаћи произвођачи раде у складу са општеприхваћеним српским стандардима донесеним првенствено преузимањем европских и, чиме би им се омогућило, поред „заузимања тржишне позиције” на територији Републике Србије, пласирање производа на европско и светско тржиште.

Као приоритетни стандарди увек се планирају да буду усвојени стандарди који се налазе на листи хармонизованих стандарда са Директивом Новог приступа 97/23/ЕЕС, односно са Правилником о техничким захтевима за пројектовање, израду и оцењивање усаглашености опреме под притиском. Такође се увек се планирају да буду усвојени стандарди који се налазе на листи хармонизованих стандарда Директиве Новог приступа о грађевинским производима 89/106/ЕЕС.

5.2 Стратегије за остваривање циљева комисије

Остваривање циљева Комисије KS M267 се заснива на дефинисању приоритета рада Комисије, а то су у првом реду преузимање европских стандарда и праћење рада техничких комитета CEN/TC 267, *Industrial piping and pipelines*, CEN/TC 342, *Metal hoses, hose assemblies, bellows and expansion joints*.

Неопходно је да се континуирано ради на развоју и ширењу свести о значају примене стандарда из ове области кроз израду публикација, брошура и организовањем семинара за заинтересоване стране.

Поред тога, један од важних стратегијских корака у остваривању циљева Комисије је ангажовање на повећању броја заинтересованих страна које ће учествовати у раду Комисије KS M267.

У процесу имплементације стандарда неопходни су: сарадња и координација са активностима релевантних министарства, преиспитивања и повлачења постојећих уредби и правилника, као и доношење нових правилника који уређују ову област.

6 ФАКТОРИ КОЈИ МОГУ УТИЦАТИ НА ИСПУЊЕЊЕ И ИМПЛЕМЕНТАЦИЈУ ПРОГРАМА РАДА

– Непостојање одговарајућих националних стандарда на српском језику изискује додатне напоре и средства који су ван области рада комисија за стандарде и Института.

– Недостатак финансијских средстава онемогућава обезбеђење одговарајућих превода и упућује на преузимање стандарда методом проглашавања што умањује значај ових стандарда у пословном окружењу.

– Незаинтересованост стручне јавности за учешће у јавној расправи и достављању примедби и предлога у вези са нацртима српских стандарда и сродних докумената који се стављају на јавну расправу.

– Недовољно придавање значаја раду чланова комисија за стандарде у организацијама које су их делегирале одражава се или нередовним долажењем чланова на састанке комисија за стандарде или недостављањем попуњених гласачких листова у случају дописних седница, а самим тим долази до одступања од плана доношења стандарда.

– Незаинтересованост већег броја малих и средњих предузећа која се баве производњом или трговином котлова и котловских постројења има потребу за постојање и применом стандарда.

– Рад Комисије усмерен је на техничку регулативу; политички, економски, технички, регулаторни, правни и друштвени односи могу да утичу на све секторе, а посебно на сектор индустрије, што може да се одрази на доношење српских стандарда (у смислу динамике, учешћа чланова у раду Комисије и сл.).

7 ПЛАН АКТИВНОСТИ

Комисија KS M267 усвојила је готово све европске стандарде које је донели Технички комитети CEN/TC 267, *Industrial piping and pipelines*, CEN/TC 342, *Metal hoses, hose assemblies, bellows and expansion joints*, Европског комитета за стандардизацију (CEN), и даље ће наставити са преузимањем нових и ревидираних издања из подручја рада ових техничких комитета. Преиспитани су сви раније донесени српски стандарди и исти повучени јер су били у супротности са усвојеним европским стандардима.

Сваке године се прави план активности Комисије KS M267 који обухвата усвајање нових и ревидираних европских стандарда, са тачно утврђеном динамиком. Води се рачуна да се, колико могућности дозвољавају, донесе што више стандарда на српском језику. Такође, прави се план преиспитивања стандарда. Врше се тромесечна и годишња анализа остварења планова и предузимају се одређене корективне мере у случају да се не реализују планови за утврђени период.

Пошто су усвојени сви до сада објављени европски стандарда из област рада комисије KS M267, за текућу 2013. годину није направљен план за усвајање нових и ревидираних европских стандарда, међутим ако у међувремену буду донети ревидирани или нови стандарди они ће бити усвојени од стране комисије у току ове године.

8 КОРИСНИ ЛИНКОВИ ЗА СВЕ НАВЕДЕНЕ АКТИВНОСТИ

www.iss.rs

<http://www.newapproach.org/Directives/DirectiveList.asp>

www.cen.eu/cen/pages/default.aspx

www.iso.org/iso/home.html

http://www.iss.rs/tc/?national_committee_id=592